

Tieslietu ministrija

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1536; tālr.: 67036801, 67036716, 67036721; fakss: 67210823, 67285575;
e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv; www.tm.gov.lv

Rīgā

Nr. _____

Augstākajai tiesai

**Rajona (pilsētas) tiesu
un apgabaltiesu priekšsēdētājiem**

Ģenerālprokuratūrai

Valsts policijai

*Par Krimināllikuma 70.¹⁴ panta 1.¹ daļas
piemērošanu*

2022. gada 25. novembrī stājās spēkā grozījumi Krimināllikumā (turpmāk – KL), kas paredz kriminālatbildību par transportlīdzekļa vadīšanu vai mācīšanu vadīt transportlīdzekli, ja izelpotā gaisa vai asins pārbaudē konstatētā alkohola koncentrācija asinīs pārsniedz 1,5 promiles, vai par transportlīdzekļa vadīšanu vai mācīšanu vadīt transportlīdzekli, atrodoties narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē. Vienlaikus ar minētajiem grozījumiem noteikts, ka konfiskācijai pakļauj noziedzīgu nodarījumu izdarījušai personai piederošu transportlīdzekli, ar kuru tā izdarījusi KL 262. vai 262.¹ pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, vai, ja noziedzīgais nodarījums izdarīts ar transportlīdzekli, kas pieder citai personai, no noziedzīgu nodarījumu izdarījušās personas **piedzen pilnu vai daļēju** šā transportlīdzekļa vērtību, jo KL 70.¹³ panta piektajā daļā paredzēto transportlīdzekļa konfiskāciju nav iespējams piemērot gadījumos, ja KL 262. vai 262.¹ pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums izdarīts ar transportlīdzekli, kas pieder citai fiziskai vai juridiskai personai. Šādos gadījumos attiecībā uz personu ir nepieciešams attiecināt līdzvērtīgas tiesiskās sekas, kādas tam iestātos, ja tā noziedzīgu nodarījumu pret satiksmes drošību alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē izdarītu ar sev piederošu transportlīdzekli. Ievērojot minēto, šādos gadījumos, kad transportlīdzeklis pieder citai personai, no noziedzīgu nodarījumu izdarījušās personas ir **piedzenama pilna vai daļēja** attiecīgā transportlīdzekļa vērtība. Ar šiem grozījumiem bija paredzēts sekmēt tādu personu skaita samazināšanos, kuri vada transportlīdzekli vai māca vadīt transportlīdzekli, atrodoties alkohola reibumā vai narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē.

Informējam, ka Saeimas Juridiskās komisijas 2023. gada 11. oktobra sēdē tika skatīts Tieslietu ministrijas izstrādātais likumprojekts “Grozījumi Krimināllikumā” pirms iesniegšanas Saeimā saistībā ar kriminālatbildības pastiprināšanu par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē. Saeimas Juridiskā komisija aicināja ministriju izvērtēt tiesisko regulējumu par daļēju transportlīdzekļa vērtības piedziņu, kas praksē tiek neviennozīmīgi piemērota.

Ievērojot Saeimas Juridiskās komisijas aicinājumu, 2023. gada 25. oktobrī un 8. novembrī notika Tieslietu ministrijas pastāvīgās Krimināllikuma darba grupas (turpmāk – darba grupa) sanāksme, kurā tika izvērtēti komisijas aktualizētie jautājumi. Darba grupa secināja, ka grozījumi KL 70.¹⁴ panta 1.¹ daļā attiecībā uz daļējas transportlīdzekļa vērtības piedziņu nav nepieciešami.

Vienlaikus darba grupa vienojās, ka piemērotājiem būtu noderīgi kritēriji, saskaņā ar kuriem ir pieļaujama daļēja transportlīdzekļa vērtības piedziņa un kā tā ir nosakāma, tādējādi pilnveidojot praksi attiecībā uz pilnu vai daļēju transportlīdzekļa vērtības piedziņu saskaņā ar KL 70.¹⁴ panta 1.¹ daļu.

Ievērojot minēto, Tieslietu ministrija sadarbībā ar attiecīgās jomas tiesību nozares ekspertiem ir izstrādājusi šo materiālu, kas varētu palīdzēt KL 70.¹⁴ panta 1.¹ daļā ietvertās normas piemērošanā un kuru tiesību normu piemērotājs, ja uzskata par nepieciešamu, var izmantot darbā:

1. Tiesas spriedumā vai prokurora priekšrakstā par sodu (turpmāk – nolēmums) būtu norādāma pilna transportlīdzekļa vērtība, kas atbilst tā vidējai tirgus vērtībai uz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdi.
2. Transportlīdzekļa vidējā tirgus vērtība nosakāma, ņemot vērā transportlīdzekļa izlaišanas gadu un veicot attiecīgā transportlīdzekļa modeļa tirgus izpēti auto tirdzniecības interneta portālos, piemēram, daži no populārākajiem auto tirdzniecības portāliem, kuros var meklēt lietotus transportlīdzekļu modeļus un noskaidrot to vidējo vērtību:
 - **www.SS.lv:** šajā portālā ir plašs piedāvājums gan automašīnām, gan citiem transportlīdzekļiem. Izmantojot meklēšanas filtrus, var atlasīt transportlīdzekļus pēc modeļa, cenas, gada un citiem kritērijiem;
 - **www.Auto24.lv:** Auto24 ir arī populārs auto tirdzniecības portāls, kurā var atrast daudz dažādu automašīnu piedāvājumu. Tas arī piedāvā plašas filtrēšanas opcijas, lai atrastu nepieciešamo informāciju par transportlīdzekļa tirgus vērtību;
 - **www.Mobile.de:** lai gan šis portāls nav Latvijas, tas ir viens no lielākajiem Eiropas auto tirdzniecības portāliem, kurā var atrast daudz dažādu automašīnu piedāvājumu, tostarp arī no Latvijas pārdevējiem. Šeit arī ir iespējas salīdzināt transportlīdzekļu modeļu cenas.
3. Noziedzīga nodarījuma izdarītājs kriminālprocesa ietvaros var paust savu viedokli par pilna transportlīdzekļa vērtību t.sk. iesniedzot pierādījumus, piemēram, profesionāla vērtētāja atzinumu. Vienlaikus tam nav izšķiroša nozīme, jo procesa virzītājs ir tas, kas veicot tirgus izpēti, un ņemot vērā transportlīdzekļa stāvokli un komplektāciju, nosaka tā vērtību. Noziedzīga nodarījuma izdarītājs noteikto transportlīdzekļa vērtību var apstrīdēt pārsūdzot gala nolēmumu kriminālprocesā.
4. Nolēmumā nepieciešams ietvert motivāciju, kādēļ no personas piedzen pilnu vai daļēju attiecīgā transportlīdzekļa vērtību.
5. Piemērojot KL 70.¹⁴ panta 1.¹ daļu, **pilna** transportlīdzekļa vērtība var tikt piedzīta gadījumos, kad uz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdi transportlīdzeklis:
 - 1) piederēja kādam no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja ģimenes locekļiem;
 - 2) piederēja personai, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājam ir kopīga (nedalīta) saimniecība;
 - 3) piederēja kredītiestādei, līzīngā kompānijai vai aizdevējam, ar kura starpniecību noziedzīgā nodarījuma izdarītājs, viņa ģimenes loceklis, vai persona, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājam ir kopīga (nedalīta) saimniecība, bija ieguvis transportlīdzekļa lietošanas vai turējuma tiesības;

4) piederēja jebkurai citai fiziskai vai juridiskai personai un ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs atbilstoši savam mantiskajam stāvoklim un ienākumiem spētu iegādāties transportlīdzekli par pilnu tā vidējo tirgus vērtību.

Augstāk uzskaitītie gadījumi nav uzskatāmi par izsmeltošiem, bet gan kā indikatīvi piemēri, kas katrā situācijā ir vērtējami.

6. Savukārt **daļēja** transportlīdzekļa vērtība piedzenama gadījumos, kad uz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdi transportlīdzeklis piederēja jebkurai citai fiziskai vai juridiskai personai un ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs atbilstoši savam mantiskajam stāvoklim un ienākumiem nespētu iegādāties transportlīdzekli par pilnu tā vidējo tirgus vērtību. *Piemēram, tas varēja būt fiziskai vai juridiskai personai piederošs reprezentatīvs automobilis (kas pārsniedz Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 1. panta 17. daļā ietvertu vērtības sliekšni), kravas automobilis, traktors, celtnis, speciālā dienesta aprīkots automobilis, autobuss, trolejbuss vai tramvajs, kuru vērtība ir būtiski lielāka par pārsvarā lietota vieglā automobiļa vērtību.*
7. Piemērojot daļēju transportlīdzekļa vērtības piedziņu, piedzenamās daļas summai būtu jāatbilst tai:
 - 1) par kādu noziedzīgā nodarījuma izdarītājs varētu iegādāties transportlīdzekli savā īpašumā;
 - 2) vai jāatbilst dārgākā transportlīdzekļa vērtībai, kas noziedzīga nodarījuma brīdī piederēja noziedzīgā nodarījuma izdarītājam, bet kas nebija iesaistīts noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Ja šāda transportlīdzekļa vērtība pārsniedz noziedzīgā nodarījumā iesaistītā transportlīdzekļa vērtību, tad tomēr no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja piedzen pilnu noziedzīgā nodarījumā iesaistītā transportlīdzekļa vērtību.
8. Piemērojot daļēju transportlīdzekļa vērtības piedziņu, nepieciešams norādīt ne tikai motivāciju par to, kāpēc tiek piemērota daļēja transportlīdzekļa vērtības piedziņa, bet arī to, kāpēc tieši konkrētās naudas summas apmērā tiek piemērota daļēja transportlīdzekļa vērtības piedziņa.
9. Visbeidzot nolēmumos anonimizējot informāciju par transportlīdzekļa reģistrācijas numuru, aicinām neanonimizēt transportlīdzekļa modeļa nosaukumu un tā izlaidšanas gadu, jo tas nenorāda uz attiecīgā transportlīdzekļa piederību. Minētā informācija nepieciešama judikatūras analīzei attiecībā uz transportlīdzekļa vērtības noteikšanu.

Aicinām šo apkārtrakstu izplatīt izmeklētājiem, prokuroriem un tiesnešiem informācijai un turpmākai izmantošanai darbā.

Apkārtraksts ir publicēts arī Tieslietu ministrijas mājaslapā (<https://www.tm.gov.lv/lv/kriminaltiesibas> “Nozares politika” – “Krimināltiesības” – “Metodiskie materiāli” - “Apkārtraksti”) un ir pieejams jebkuram interesentam.

Valsts sekretārs

M. Papsujevičs

Bleive 67036988